

Добробог Л. М.
кандидат історичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 340.15

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА: ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ

Розглянуто питання правового змісту екологічної безпеки як самостійної правової категорії шляхом аналізу загальних та спеціальних законодавчих актів, а також правових термінів, використовуваних у чинному законодавстві. З використанням філософсько-правового методу від спеціального до загального розкрито змістовні характеристики екологічної безпеки, її складові, і на цій основі подано узагальнене поняття екологічної безпеки.

Ключові слова: безпека, екологічна безпека, зміст, ознаки, екологічний ризик.

Постановка проблеми. Проблема правової термінології в чинному законодавстві України, визначення змістовних характеристик використовуваних термінів та їх розмежування є предметом постійної полеміки та обговорень серед вчених-юристів і правозастосовників. Одним із таких термінів є «екологічна безпека». На перший погляд, може здатися, що у вітчизняній правовій літературі аналізоване питання досить добре освітлене. Однак, незважаючи на велику кількість наукової літератури, різних досліджень з проблем екології та екологічної безпеки, поняття екологічної безпеки поки що не має повного й точного визначення. Немає в чинному українському законодавстві тлумачень і таких понять як «екологічна небезпека», «екологічний ризик», «екологічно небезпечний об'єкт», оскільки законодавець вважає, що їх зміст щоразу повинен бути уточнений шляхом оцінки матеріалів конкретних справ. Відомо, що у правотворчій діяльності, а відповідно, і у правозастосовчій діяльності правоохоронних органів, часто виникають значні труднощі стосовно правильної правової оцінки наявної екологічної небезпеки. Незважаючи на законодавче закріплення поняття екологічної безпеки, виникає багато питань щодо його змістовної характеристики, ознак тощо. При застосуванні чинного екологічного законодавства також виникають труднощі у розмежуванні екологічної безпеки з екологічним ризиком.

Мета даної роботи полягає у розгляді екологічної безпеки як правового поняття та розкритті його змістовних характеристик.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичним підґрунтям дослідження правового поняття екологічної безпеки, її розуміння в міжнародному праві, порівняльно-правового аналізу були праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема В.А. Василенка, Л.Г. Гусейнова, Р. Давида, К. Жоффре-Спінозі, О.Г. Кібальника, І.І. Карпеця, М.І. Костенка, В.М. Кудрявцева, Н.Ф. Кузнєцової, П. Лейленда, І.І. Лукашука, М.М. Марченка, А.В. Наумова, В.П. Панова, А.І. Полторака, Ю.А. Решетова,

Л.І. Савінського, А.Х. Саїдова, І.Г. Соломоненка, Л.В. Сперанської, З. Стояновича, О.М. Трікоз та ін. У процесі наукового дослідження були використані праці вітчизняних науковців О.О. Бахуринської, В.К. Гіжевського, А.В. Загики, В.М. Киричка, М.Й. Коржанського, В.О. Кузнецова, І.Г. Поплавського, М.І. Хавронюка, М.П. Стрельбицького, А.В. Савченка, О.Ф. Штанька, С.С. Яценка. Однак питанням дослідження екологічної безпеки як самостійної правової категорії в її міжнародно-правовому та теоретико-правовому розумінні детальної уваги приділено не було.

Виклад основного матеріалу. Поняття «екологічна безпека» (Environmental safety) має різні значення. Екологічну безпеку вітчизняні та зарубіжні автори визначають так:

1) стан захищеності особи, суспільства і держави від наслідків антропогенного впливу на навколишнє середовище, а також стихійних лих та катастроф [1];

2) система політичних, правових, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на забезпечення гарантій захищеності оточуючого середовища та життєво важливих інтересів людини і громадянина від можливого негативного впливу господарської та іншої діяльності та загроз надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру у цьому та майбутньому часі [2];

3) стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і оточуючого природного середовища від загроз, що виникають у результаті антропогенних та природних небезпечних явищ [3];

4) стан захищеності природного середовища та життєво важливих інтересів людини, перш за все прав на чисте, здорове, сприятливе для життя природне середовище, від можливого негативного впливу господарської та іншої діяльності, надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, їх наслідків [4];

5) комплекс станів і дій, що забезпечує екологічний баланс на Землі та в будь-яких її регіонах на рівні, до якого фізично, соціально-економічно, технологічно та політично готово людство [5];

6) система науково-технічних, соціальних, організаційних та інших заходів, що гарантують взаємне гармонійне існування та розвиток природи і людини. Стан захищеності людини, суспільства і держави від наслідків антропогенного впливу на оточуюче середовище, а також стихійних лих та катастроф [6];

7) визначається у двох аспектах: а) захищеність середовища існування людей та біосфери в цілому, атмосфери, гідросфери, літосфери та ближньої космосфери, видового складу тваринного та рослинного світу, а також природних ресурсів (енергетичних, мінеральних тощо) від загроз, що створюються діяльністю людини; б) становище, при якому шляхом виконання правових, економічних, природоохоронних та інженерно-технічних вимог досягається попередження або обмеження небезпечних для життя та здоров'я людей, руйнівних для суб'єктів господарювання та оточуючого середовища наслідків екологічних катастроф, що викликані повсякденним зараженням

оточуючого середовища внаслідок господарської діяльності людини, від стихійних лих та техногенних катастроф [7].

Однак аналіз чинного міжнародного законодавства з питань екології не містить чіткого визначення цього поняття, його складових та змісту.

Так, у декларації стосовно ролі лікарів у вирішенні екологічних та демографічних проблем вказано на те, що екологічні та демографічні проблеми можуть впливати на стан здоров'я як окремих осіб, так і великих груп населення, стосуються якості до доступності ресурсів, необхідних для підтримання здоров'я і самого життя (вступ до декларації). Але самого поняття «екологічна проблема» дана декларація не містить, хоча в ній і визначено чотири специфічні аспекти екологічних проблем, що впливають на стан здоров'я людини¹. Мета названої декларації «подняты сознательность для установления необходимого равновесия между ресурсами окружающей среды, с одной стороны, и биологическими и социальными потребностями здоровья, с другой. С точки зрения врача, ни экспоненциальный рост населения, ни безответственное разрушение окружающей среды неприемлемы. Организованная медицина по всему миру должна выступать за решение этих проблем» [8].

На наш погляд, прийняття такої за змістом декларації та її ратифікація Україною є досить сумнівними. Причинами цих сумнівів є такі: 1) для чого приймати правовий акт, який не передбачає здійснення конкретних заходів у певній сфері, зокрема, у сфері забезпечення екологічної безпеки в цілому; 2) чому правовий акт, який проголошує принципи діяльності лікарів, не містить визначення тих термінів, якими він оперує; 3) як уникнути різночитання одних і тих же положень даної декларації різними державними структурами, які будуть нею керуватися, якщо немає чітко визначеної термінології. Це лише ті питання, що лежать на поверхні.

Екологічна програма для Європи 1995 року так само не визначає основних термінів і понять, що використані в ній (екологічна проблема, екологічна програма, екологічна політика, якість оточуючого середовища, оздоровлення оточуючого середовища, екологічна інформація, екологічні аспекти, екологічно безпечні поставки, екологічні товари тощо) [9].

Екологічна безпека визначається як такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення еко-

¹ Згідно із вступом до даної декларації, такими аспектами є: А. Необхідність оздоровлення оточуючої середовища для того, чтобы важные для жизни и здоровья ресурсы, например чистые воздух и вода, могли быть доступными для всех. Постоянное химическое и техническое загрязнение запасов пресной воды и атмосферы углекислыми газами может иметь очень плохие медицинские последствия. Б. Необходимость контролировать использование невозобновляемых ресурсов, например плодородного слоя почвы, нефти, с тем чтобы ими могли воспользоваться будущие поколения. В. Необходимость использовать разумные и универсальные методы планирования семьи для становления стабильного общества и сохранения доступности медицинских ресурсов. Г. Необходимость мобилизовать ресурсы, невзирая на государственные границы, для выработки масштабных, основанных на международном сотрудничестве решений этих масштабных международных проблем.

логічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей (ст. 50) [10]. Однак дане поняття є застарілим і не відображає сучасних реалій життя та науково-технічного й інформаційного розвитку суспільства.

У національному законодавстві, незважаючи на суттєву кількість законодавчих актів та прийнятих на їх виконання нормативно-правових актів, визначити зміст екологічної безпеки досить складно. Так, у Законах України «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки» [11], «Про екологічну експертизу» [12], «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» [13], «Про екологічну мережу України» [14], «Про екологічний аудит» [15], «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему» [16], «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [17] так само не міститься ключових понять, що дозволяють визначити зміст екологічної безпеки, так само, як немає і поняття екологічно небезпечного об'єкта.

Виняток у цьому списку законодавчих актів складає лише Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку». У ст. 1 даного Закону визначено такі поняття: радіаційна безпека, радіаційна аварія, ядерна безпека, ядерний інцидент, ядерна шкода, проектна аварія [18]. Вітчизняний законодавець у даному законодавчому акті частково заповнив прогалину з тлумачення екологічної безпеки і визначив лише дві із її складових – радіаційну та ядерну безпеку. Згідно з його положеннями, «радіаційна безпека» представляє собою дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, встановлених нормами, правилами та стандартами з безпеки; «ядерна безпека» – це дотримання норм, правил, стандартів та умов використання ядерних матеріалів, що забезпечують радіаційну безпеку (ст. 1). «Радіаційна аварія (аварія)» визначається в цьому ж Законі як наслідок порушення правил радіаційної безпеки – це подія, внаслідок якої втрачено контроль над ядерною установкою, джерелом іонізуючого випромінювання, і яка призводить або може призвести до радіаційного впливу на людей та навколишнє природне середовище, що перевищує допустимі межі, встановлені нормами, правилами і стандартами з безпеки. А «ядерний інцидент» – будь-яка подія або ряд подій одного й того ж походження, що завдають ядерної шкоди (втрати життя, будь-яких ушкоджень, завданих здоров'ю людини, будь-яка втрата майна, шкода, заподіяна майну, будь-яка інша втрата чи шкода, що є результатом небезпечних властивостей ядерного матеріалу на ядерній установці або ядерного матеріалу, який надходить з ядерної установки чи надсилається до неї, крім шкоди, заподіяної самій установці або транспортному засобу, яким здійснювалося перевезення (ст. 1) [18].

Якщо виходити із загального поняття безпеки, складовою якого є екологічна безпека, то воно так само має різні тлумачення. В.І. Даль визначає безпеку як «неопасный, неугрожающий, не могущий причинить зла или вреда; безвредный, сохранный, верный, надежный; отсутствие опасности; сохран-

ність, надійність» [19]. Також під безпекою розуміють стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішньої і внутрішньої загрози [20, с. 207]. В Законі України «Про основи національної безпеки» [21] міститься поняття національної безпеки, логічний аналіз якого дозволяє встановити, що екологічна безпека є його складовою.

Так, національною безпекою є – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам (ст. 1) [21].

Таким чином, екологічна небезпека виникає у разі відсутності передбаченого національним законодавством та національними інтересами захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави; несвоєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз для них; порушення функціонування природних монополій, порушення встановлених чинним законодавством правил використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин; порушення встановлених чинним законодавством правил користування навколишнім природним середовищем; виникнення негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз вказаним об'єктам та національним інтересам у цілому.

Національними інтересами виступають життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток (ст. 1) [21]. Якщо ж говорити про екологічну безпеку, на наш погляд, то загрозою для неї можуть бути наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України у сфері екології. Такими даний закон називає:

- значне антропогенне порушення і техногенна перевантаженість території України, зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техно-

генного та природного характерів;

- нераціональне, виснажливе використання мінерально-сировинних природних ресурсів як невідновлюваних, так і відновлюваних;

- неподоланність негативних соціально-екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи;

- погіршення екологічного стану водних басейнів, загострення проблеми транскордонних забруднень та зниження якості води;

- загострення техногенного стану гідротехнічних споруд каскаду водосховищ на р. Дніпро;

- неконтрольоване ввезення в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин, матеріалів і трансгенних рослин, збудників хвороб, небезпечних для людей, тварин, рослин і організмів, екологічно необґрунтоване використання генетично змінених рослин, організмів, речовин та похідних продуктів;

- неефективність заходів щодо подолання негативних наслідків військової та іншої екологічно небезпечної діяльності;

- небезпека техногенного, у тому числі ядерного та біологічного, тероризму;

- посилення впливу шкідливих генетичних ефектів у популяціях живих організмів, зокрема генетично змінених організмів, та біотехнологій;

- застарілість та недостатня ефективність комплексів з утилізації токсичних і екологічно небезпечних відходів (ст. 7) [21].

Отже, під екологічною безпекою розуміють стан захищеності людини і природи від впливу несприятливих екологічних факторів. Це стане можливим лише за умови, коли фізичними та юридичними особами в оточуючому людину середовищі сформується така система, що буде гармонійно поєднувати в собі природні, виробничі та соціальні системи і відповідатиме таким вимогам: санітарно-гігієнічним; естетичним; матеріальним потребам людини; збереженню природно-ресурсного та екологічного потенціалу природних екосистем; підтриманню здатності біосфери в цілому до саморегуляції.

Виконання вказаних вимог, особливо що стосується її відповідності потребам людини як біологічної істоти, є складним напрямом діяльності. Пов'язано це із тим, що естетичні вимоги, матеріальні та духовні цінності, і навіть уявлення про нормальний стан навколишнього природного середовища у жителів різних регіонів Землі є різними. Тому екологічна безпека повинна включати до свого змісту узагальнюючу систему оцінки екологічного стану об'єктів навколишнього природного середовища та виявлення всіх його змін, що можуть призвести до погіршення цього стану, з метою їх попередження, усунення чи нейтралізації.

При розгляді змісту екологічної безпеки необхідно звернути увагу і на таке ключове поняття, як «екологічний ризик». Під екологічним ризиком розуміють рівень імовірності виникнення несприятливих наслідків, що можуть бути небезпечними для життєдіяльності людини, збереження природних ресурсів, спонтанних екосистем, історичних, культурних та моральних цінностей, пов'язаних з природними катастрофами, з функціонуванням екологічно небезпечного виробничого об'єкта або із прийняттям рішення про спору-

дження такого об'єкта, а також у зв'язку із прийняттям рішення про розташування житлово-комунальних, промислових, сільськогосподарських об'єктів у зонах стихійних лих [6].

Прикладом екологічних ризиків в Україні можна назвати будівництво житлових будинків, виробничих приміщень та об'єктів інфраструктури поблизу річок (особливо гірських), в горах, де нестійка сейсмологічна обстановка, в місцях осушених болот, великих підземних копалень (вугільних, соляних тощо). Практично кожного року в гірській частині країни відбувається затоплення гірськими річками та сходами снігових лавин будинків місцевих мешканців. Коли ж починають проводити експертну оцінку по страхових виплатах, то виявляється, що всі будинки були побудовані з порушенням відповідних правил.

Оцінка екологічних ризиків включає в себе розпізнавання, вимір та характеристику загрози, що виникає, для благополуччя, життя та здоров'я людини. До неї входить проведення досліджень причин ризику та їх впливу на групи населення (залежно від різних обставин: місця або території проживання, наявності поблизу екологічно небезпечних об'єктів тощо). Отже, при вирішенні завдань оптимального управління безпекою необхідно враховувати й те, що загальним критерієм виникнення ризику безпеки повинен виступати не мінімальний, а прийнятний ризик, рівень якого продиктований причинами суто соціального характеру. Вирішення проблеми забезпечення екологічної безпеки можна знайти, на наш погляд, лише у пошуку узгодженості між політичними, економічними, соціальними та екологічними вимогами та уявленнями.

Висновки. Проведене дослідження дозволило нам встановити, що собою представляє екологічна безпека, якими є її межі і що входить до її змісту. *Екологічну безпеку* можна визначити як передбачений національним законодавством та національними інтересами стан захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, що забезпечує своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз для них; нормальне функціонування природних монополій, дотримання встановлених чинним законодавством правил використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, правил користування навколишнім природним середовищем та усунення негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз вказаним об'єктам та національним інтересам в цілому.

Екологічна безпека є складовою національної безпеки України і гарантується всім громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів.

Критеріями екологічної безпеки в сучасному світі визначено такі: а) для населення: гранично визначені концентрації та рівні небезпечних речовин та впливів; гранично допустимі викиди та зкиди; б) для оточуючого середовища (визначені лише для окремих природних середовищ): водних ресурсів, атмосфери. Граничні межі використання природного середовища для господарських потреб не визначено, але методом їх регулювання є встановлення плати і певних обмежень при видобутку та користуванні окремими видами природ-

них ресурсів (земля). Зважаючи на те, що екологічна безпека не може бути забезпечена лише однією або декількома країнами у світі, – це проблема всіх сучасних держав.

Комплексний аналіз чинного національного законодавства з питань екологічної безпеки дозволяє узагальнити, що екологічна безпека визначається за такими критеріями: 1) ступені екологічних ризиків діяльності фізичних чи юридичних осіб; 2) ступені безпеки запланованої чи здійснюваної діяльності фізичними чи юридичними особами; 3) комплексна і науково обґрунтована оцінка екологічно небезпечних об'єктів; 4) оцінка впливу діяльності екологічно небезпечних об'єктів на стан навколишнього природного середовища, і якість природних ресурсів; 5) оцінка ефективності, повноти, обґрунтованості та достатності заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, які вживаються на різних рівнях різними суб'єктами (від міжнародного, міждержавного, державного до місцевого); 6) підготовка об'єктивних, всебічно обґрунтованих висновків щодо можливості експлуатації екологічно небезпечних об'єктів.

Бібліографічні посилання

1. О принципах экологической безопасности в государствах Содружества. Рекомендательный законодательный акт, принятый Постановлением Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств в Санкт-Петербурге 29 декабря 1992 г. EdwART. // Термины и определения по охране окружающей среды, природопользованию и экологической безопасности. Словарь, 2010. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://slovari.yandex.ua>
2. *Шанский Н. М.* Школьный этимологический словарь русского языка. Происхождение слов / Н. М. Шанский, Т. А. Боброва. – 7-е изд., стереотип. – М., 2004.
3. Охрана труда. – 2007 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://slovari.yandex.ua>.
4. Словарь бизнес-терминов. Академик.ру. 2001 [Электронный ресурс]. –Режим доступа : <https://slovari.yandex.ua>
5. Глоссарий по экологическому праву [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://glossary.ru/>
6. Словарь терминов и понятий к курсу «Глобальные проблемы современности и Азиатско-Тихоокеанский регион» / автор-сост. Л.И. Сосковец, 2005 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://slovari.yandex.ua>.
7. *Кузнецов В. Н.* Геокультурная энциклопедия / Кузнецов В. Н., 2009 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://slovari.yandex.ua>
8. Декларация относительно роли врачей в решении экологических и демографических проблем. Принята 40-й Всемирной медицинской ассамблеей, Вена, Австрия, сентябрь 1988 г. // "Права человека и профессиональная ответственность врача" в документах международных организаций. – К., 1999.
9. Экологическая программа для Европы (София, 23–25 октября 1995 года).
10. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 року // ВВР України. – 1991. – № 41. – Ст. 546. (зі зм. та доп. станом на 16.12.2012 р.).
11. Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки : Закон України від 24.06.2004 року // ВВР України. – 2004. – № 46. – Ст. 511. (зі зм. та доп. станом на 16.12.2012 р.).
12. Про екологічну експертизу : Закон України від 09.02.1995 р. // ВВР України. – 1995. – № 8. – Ст. 54. (зі зм. та доп. станом на 16.12.2012 р.).
13. Про зону надзвичайної екологічної ситуації : Закон України від 13.07.2000 року //

ВВР України. – 2000. – № 42. – Ст. 348.

14. Про екологічну мережу України : Закон України від 24.06.2004 року // ВВР України. – 2004. – № 44. – Ст. 502.

15. Про екологічний аудит : Закон України від 24.06.2004 року // ВВР України. – 2004. – № 45. – Ст. 500.

16. Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему : Закон України від 15.01.2009 року // ВВР України. – 2009. – № 23. – Ст. 300.

17. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2010 року // ВВР України. – 2011. – № 26. – Ст. 218.

18. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон України від 08.02.1995 року // ВВР України. – 1995. – № 12. – Ст. 82. (станом на 14.10.2014 р.).

19. *Даль В. И.* Толковый словарь живого великорусского языка : в 4 т. – СПб., 1863–1866.

20. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – Т. 1 : А-Г. – К., 1998.

21. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 року // ВВР України. – 2003. – № 39. – Ст. 351. (станом на 27.03.2014 р.).

Добробог Л. Н. Экологическая безопасность: понятие и содержание. Рассмотрены вопросы правового содержания экологической безопасности как самостоятельной правовой категории путем анализа общих и специальных законодательных актов, а также правовых терминов, используемых в действующем законодательстве. С использованием философско-правового метода от специального к общему раскрыты содержательные характеристики экологической безопасности, ее составляющие, и на этой основе представлено обобщенное понятие экологической безопасности.

Ключевые слова: *безопасность, экологическая безопасность, содержание, признаки, экологический риск.*

Dobrobog L. M. Environmental safety: concept and content. The article deals with the legal content of environmental safety as a separate legal category. It is claimed that despite the abundance of scientific literature, various studies on the problems of ecology and environmental safety, environmental safety concept yet, does not have a complete and precise definition. The Ukrainian legislation lacks interpretations of concepts such as "environmental hazards", "environmental risk", and "environmentally hazardous facilities" because lawmakers believe that their content must be updated each time by evaluating material specific cases.

Using philosophical and legal method of special the author reveals the general characteristics of environmental safety, its components, and thereupon filed a generalized concept of environmental security.

According to the author, environmental security should be understood as anticipated by the national law and national interests protection status of the vital interests of a man and a citizen, society and the state, providing early detection, prevention and neutralization of real and potential threats to them; normal functioning of natural monopolies, adherence to applicable law rules subsoil use, land and water resources, mineral resources, rules concerning use of the environment and elimination of the negative tendencies for potential or real threats to these objects and national interests in general.

Environmental safety is part of the national security of Ukraine, and is guaranteed to all citizens of Ukraine as a broad set of interrelated political, economic, technical, organizational, legal and public measures.

The criteria for environmental safety in the world today are as follows:

a) for population: defined maximum concentrations and levels of hazardous substances and effects; maximum allowable emissions;

b) for the environment (defined only for certain habitats), water, atmosphere.

For thresholds using the environment for business needs are not determined, but the method of their regulation is to establish fees and certain restrictions on the production and use of certain types of natural resources (land). Given the fact that environmental security can only be provided by one or more countries in the world - it is a challenge for almost all modern states.

Надійшла до редакції 10.02.2015